

**Diagnoza implementacji kompetencji kluczowych
w kontekście potrzeb, uwarunkowań lokalnych
i regionalnych oświaty
oraz rynku pracy**

**Zespół Szkół Nr 3
im. Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej
w Dzierżoniowie**

Opracowanie: Sławomir Krzychała

Dzierżoniów 2010

SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI. Ponadregionalny program rozwijania umiejętności uczniów szkół ponadgimnazjalnych Polski centralnej i południowo – zachodniej” realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia: Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia

Publikacja dystrybuowana jest bezpłatnie

LIDER PROJEKTU

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

20-209 Lublin, ul. Mełgiewska 7-9

tel./fax +48 817491777

email: Sekretariat@wsei.lublin.pl

PARTNER PROJEKTU

Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu

53-609 Wrocław, ul. Wagonowa 9

tel./fax +48 713561538

email: skk@dswe.pl

Spis treści

1. WSTĘP	
1.1. Informacje dotyczące dokumentów stanowiących podstawę analizy...	5
1.2. Informacje o przeprowadzonych wywiadach.....	5
1.3. Informacja o seminarium oraz jego uczestnikach.....	6
1.4. Inne źródłach danych do diagnozy.....	7
2. MIKROEKONOMICZNE ORAZ SPOŁECZNE OTOCZENIE SZKOŁY	
2.1. Położenie geograficzne szkoły	7
2.2. Regionalny i lokalny rynek pracy	9
2.3. Lokalne instytucje oraz inicjatywy mające wpływ na sytuację lokalnego rynku pracy.....	12
2.4. Prognozy demograficzne	16
2.5. Kompetencje kluczowe a lokalny rynek pracy	18
3. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY	
3.1. Krótki opis bazy dydaktycznej	22
3.2. Charakterystyka uczniów szkoły	23
3.3. Charakterystyka kadry pedagogicznej	24
3.4. Współpraca szkoły z instytucjami samorządu lokalnego, pracodawcami oraz instytucjami pozarządowymi	25
3.5. Funkcjonujące w szkole inicjatywy uczniowskie	27
3.6. Planowane kierunki rozwoju szkoły.....	28
4. KOMPETENCJE KLUCZOWE I ZAWODOWE	
4.1. Kompetencje kluczowe a kompetencje zawodowe.....	31
4.2. Możliwości zatrudnienia i funkcjonowanie absolwentów na lokalnym oraz regionalnym rynku pracy	32
4.3. Współpraca szkoły z pracodawcami	33
5. KOMPETENCJE KLUCZOWE W PROCESIE DYDAKTYCZNYM	
5.1. Znajomość zagadnienia kompetencji kluczowych przez kadre pedagogiczną.....	33
5.2. Dotychczasowe doświadczenia w kształtowaniu kompetencji kluczowych w procesie dydaktycznym	35
5.3. Formy realizacji podstawy programowej.....	39

5.4. Doświadczenia szkoły w projektach współfinansowanych przez Unię Europejską	40
6. PODSUMOWANIE	
6.1. Wnioski	40

1. WSTĘP

1.1 Informacje dotyczące dokumentów stanowiących podstawę analizy

W *Diagnozie implementacji kompetencji kluczowych w kontekście potrzeb, uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty oraz rynku pracy* wykorzystano następujące dokumenty:

- Dolnośląski Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok (zatwierdzony przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego Uchwałą nr 2759 /III/09 z dnia 12 maja 2009 r.);
- Strategia Rozwoju Oświaty powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2005–2019 (Uchwała Rady Powiatu Dzierżoniowskiego Nr XXXIX/259/05);
- Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2007–2013 (Załącznik do Uchwały Nr XLVII/303/06 Rady Powiatu Dzierżoniowskiego);
- Zestawienia roczne wyników pracy dydaktycznej szkoły.

1.2 Informacje o przeprowadzonych wywiadach

W Zespole Szkół nr 2 w Dzierżoniowie przeprowadzono w dniach 13–14 kwietnia 2010 r. wywiady otwarte i kwestionariuszowe z dyrektorem szkoły oraz z nauczycielami.

Wywiady kwestionariuszowe z nauczycielami uczestniczącymi we wdrażaniu kompetencji kluczowych obejmowały następujące zagadnienia:

- Doświadczenia w pracy dydaktycznej w zakresie przedmiotów włączających kształtowanie kompetencji kluczowych;
- Potrzeby kształtowania kompetencji kluczowych w odniesieniu do uczniów własnej szkoły;
- Możliwości kształtowania kompetencji kluczowych w ramach swojego przedmiotu;
- Bariery kształtowania kompetencji kluczowych w ramach swojego przedmiotu;
- Doświadczenia w autorskich programach;
- Oczekiwania w odniesieniu do tworzenia i realizacji autorskiego programu;
- Możliwości i bariery w wspieraniu inicjatyw/aktywności uczniów.

Wywiady otwarte, przeprowadzone z dyrektorem szkoły (mgr. inż. Aleksandrem Koszelą), dotyczyły następujących zagadnień:

- Informacje o profilu szkoły i oferowanym kształceniu;
- Główne problemy w pracy szkoły;

- Charakterystyka kadry pedagogicznej;
- Współpraca szkoły z pracodawcami i instytucjami rynku pracy oraz nauki;
- Potrzeby kształtowania kompetencji kluczowych w odniesieniu do uczniów własnej szkoły;
- Strategie rozwoju szkoły;
- Możliwości i bariery w wspieraniu inicjatyw/aktywności uczniów.

1.3 Informacja o seminarium oraz jego uczestnikach

29 marca 2010 r. w budynku Zespołu Szkół nr 3 w Dzierżoniowie (ul. Słowiańska 6) odbyło się seminarium inauguracyjne projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji”.

W seminarium uczestniczyli:

- Przedstawiciele lidera projektu – pani Dorota Malczewska-Petru oraz autor diagnozy dr Sławomir Krzychała;
- Przedstawiciele Zespołu Szkół nr 1 w Dzierżoniowie: dyrektor mgr inż. Aleksander Koszela, nauczyciele realizujący zadania projektu oraz przedstawiciel samorządu uczniowskiego;
- Przedstawiciele Zespołu Szkół nr 2 w Dzierżoniowie: dyrektor mgr inż. Andrzej Myślicki oraz nauczyciele realizujący zadania projektu;
- Przedstawiciele Zespołu Szkół nr 3 w Dzierżoniowie: delegatka dyrektorki (pani Bogumiła Szewczyk – koordynatorka projektu w Zespole Szkół) oraz nauczyciele realizujący zadania projektu.

Program seminarium:

- 10.00 Sprawy organizacyjne, rozdanie identyfikatorów, programu seminarium, poczęstunek
- 10.30 Inauguracja seminarium – Przywitanie uczestników seminarium, przedstawienie gości – Dorota Malczewska-Petru, Projekt SKK
- 10.45 Idee, cele i działania w projekcie „Szkoła kluczowych kompetencji” – informacje o projekcie – Dorota Malczewska-Petru, Projekt SKK
- 11.15 Kompetencje kluczowe – kluczem do przyszłości – wyjaśnienie pojęcia – moderujący dyskusję – dr Sławomir Krzychała
- 11.30 Przerwa kawowa
- 12.00 Prezentacja Zespołu Szkół Nr 3 im. Kombatantów RP, z perspektywy uczniów, rodziców, pracodawców – moderujący dyskusję – dr Sławomir Krzychała
- 13.30 Dyskusja – szanse – i oczekiwania Szkoły w kontekście udziału w Projekcie – moderujący dyskusję – dr Sławomir Krzychała
- 14.00 Zakończenie seminarium

1.4 Inne źródła danych dla diagnozy

W diagnozie wykorzystano dane z dokumentacji sekretariatu szkoły oraz dane statystyczne z następujących stron internetowych:

- www.bip.dwup.pl;
- www.dzierzoniow.pl;
- www.invest-park.com.pl;
- www.pow.dzierzoniow.pl;
- www.pupdzierzoniow.pl;
- www.stat.gov.pl.

Informacje uzupełniające przekazali również pracownicy administracyjni szkoły (statystyka) oraz przedstawiciele Samorządu Uczniowskiego (informacje o inicjatywach uczniowskich).

2. MIKROEKONOMICZNE ORAZ SPOŁECZNE OTOCZENIE SZKOŁY

2.1 Położenie geograficzne szkoły

Zespół Szkół nr 2 znajduje się na terenie miasta powiatowego Dzierżoniów.

Powiat dzierżoniowski położony jest w południowo-zachodniej części Polski, na południowy zachód od Wrocławia, w województwie dolnośląskim. Graniczy z powiatami: wrocławskim, świdnickim, wałbrzyskim, kłodzkim, ząbkowickim i strzelińskim. Powiat leży w odległości (dystans liczony od położenia miasta powiatowego Dzierżoniów): od Wrocławia – 56 km; od Wałbrzycha – 45 km; od Jeleniej Góry – 68 km. Dominującymi funkcjami powiatu dzierżoniowskiego są funkcje: przemysłowa, rolnicza i turystyczna.

Powiat i gmina Dzierżoniów:

Powiat dzierżoniowski
w województwie dolnośląskim

Gminy w powiecie dzierżoniowskim¹

¹ Źródło: www.pow.dzierzoniow.pl.

W skład powiatu wchodzi siedem gmin. W północno-wschodniej części powiatu znajduje się gmina Łagiewniki. Graniczy ona od południa z gminą Niemcza, a od południowego zachodu z gminą wiejską Dzierżoniów. Na zachodniej ścianie powiatu położona jest gmina Pieszycy, z którą od wschodu sąsiaduje gmina Bielawa. Na linii przecinającej powiat z północy na południe znajduje się gmina Dzierżoniów. Od południowego wschodu graniczy z nią gmina Piława Górna. Centralne miejsce w powiecie zajmuje gmina miejska Dzierżoniów.

Gmina miejska Bielawa pełni funkcję usługową, turystyczną, przemysłową (bogate tradycje włókiennicze i przemysłu elektrotechnicznego) oraz rolniczą (przewaga upraw zbóż i roślin okopowych). Gmina miejska Dzierżoniów pełni funkcję lokalnego ośrodka usługowego i administracyjnego (siedziba władz powiatu, gminy miejskiej Dzierżoniów i gminy Dzierżoniów) oraz funkcję przemysłową (przemysł elektroniczny, bawelniany i mechaniczny). Inne funkcje tej gminy to: turystyczna i agroturystyczna, rolnicza (użytki role stanowią 79% obszaru gminy). W gminie Łagiewniki przeważają funkcje: administracyjno-usługowa, turystyczna oraz rolnicza. Wyróżnikiem gminy Niemcza są natomiast funkcje: lokalnego centrum handlowo-usługowego, ośrodka turystyki, uzdrowskowa (Uzdrowsko Przerzeczyn Zdrój), wydobywcza (występujące surowce mineralne) oraz przemysłowo-rolnicza. Podstawową funkcją gminy Pieszycy jest pełnienie roli ośrodka turystyki, a gminy Piława Górna – funkcja przemysłowa (kamieniarstwo)².

Powiat ma powierzchnię 478,51 km², z czego największą powierzchnię zajmuje gmina Dzierżoniów (30%) i gmina Łagiewniki (26%).

Powiat dzierżoniowski charakteryzuje się znacznymi walorami krajoznawczo-turystycznymi. Niezwykle interesujące pod względem przyrodniczym są obszary chronione: rezerваты przyrody (71 ha) i parki krajobrazowe (6,665 ha). Wśród nich należy przede wszystkim wymienić: Park Krajobrazowy Gór Sowich (jego część znajduje się w gminie Bielawa, Pieszycy i gminie Dzierżoniów); Ślęzański Park Krajobrazowy (gmina Dzierżoniów i gmina Łagiewniki); Rezerwat Przyrody „Bukowa Kalenica” (gmina Bielawa); Rezerwat Przyrody „Góra Radunia” (gmina Łagiewniki); Obszar Chronionego Krajobrazu Góry Sowie; Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie.

Powiat Dzierżoniowski realizuje programy w zakresie ochrony środowiska. Są to m.in. Program Wykorzystania Zasobów Naturalnych w Powiecie Dzierżoniowskim na Cele Energetyki Odnawialnej „Bio Energia”; Program Zmniejszenia Emisji do Środowiska na Obszarach Wiejskich Powiatu Dzierżoniowskiego „Mała Emisja”;

² Źródło: Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2007–2013.

Program Wykorzystania Energii Słonecznej w Celu Uzupełnienia Lokalnego Bilansu Energetycznego „Słoneczny Kolektorek”. W powiecie prowadzony jest stały monitoring zanieczyszczeń powietrza, który pozwala stwierdzić, że na tym terenie występuje stosunkowo niskie stężenie zanieczyszczeń gazowych.

Tabela 1.: Ludność powiatu dzierżoniowskiego w 2008 roku³.

LUDNOŚĆ (STAN W DNIU 31 XII)		
Ludność faktycznie zamieszkała	osoba	103 880
Ludność na 1 km ²	osoba	217
W % ogółem ludność w wieku:		
przedprodukcyjnym	%	17,1
produkcyjnym	%	64,9
poprodukcyjnym	%	17,9

2.2 Regionalny i lokalny rynek pracy

Od średniowiecza na obszarze wchodzącym dzisiaj w skład powiatu dzierżoniowskiego rozwijały się tradycje tkackie⁴. Również po II wojnie światowej kwitł tu przemysł włókienniczy, odzieżowy, a także elektroniczny. Działało tu kilka dużych zakładów cieszących się renomą w całym kraju: dzierżoniowska „Diora” – producent i eksporter telewizorów, następnie radioodbiorników i zestawów wieżowych, oraz Zakłady Odzieżowe „Bobo” w Piławie Górnej – wytwórca odzieży dziecięcej, „Bieltex” w Bielawie i „Silesiana” w Dzierżoniowie – producenci wyrobów włókienniczych, a także „Technodrzew” – firma zajmująca się obróbką drewna i „Defka” – firma zajmująca się obróbką metali. Przedsiębiorstwa te dawały zatrudnienie większości mieszkańców.

Transformacja gospodarki na początku lat 90. ubiegłego wieku spowodowała, że część z nich uległa procesowi przekształceń, a niektóre uległy likwidacji. Na ich bazie powstały nowe firmy, zatrudniające mniej pracowników. W związku z tym znaczny odsetek ludności (oscylujący wokół 30%) stracił zatrudnienie, a region uznano za dotknięty wysokim bezrobociem strukturalnym.

³ Źródło: www.stat.gov.pl.

⁴ Źródło: Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2007–2013.

Tabela 2.: Rynek pracy i struktura zatrudnienia w powiecie dzierzoniowskim w 2008 roku⁵.

RYNEK PRACY (STAN W DNIU 31 XII)		
Pracujący*		
ogółem	osoba	17 973
sektor rolniczy	osoba	2029
sektor przemysłowy	osoba	7956
sektor usługowy	osoba	7988
Pracujący według płci		
mężczyźni	osoba	9246
kobiety	osoba	8727
Bezrobotni zarejestrowani		
ogółem	osoba	7220
mężczyźni	osoba	3501
kobiety	osoba	3719
Bezrobotni według wieku		
24 lata i mniej	osoba	1113
25–34	osoba	1777
35–44	osoba	1369
45–54	osoba	2162
55 i więcej	osoba	799
Stopa bezrobocia	%	21,1
WYNAGRODZENIA I ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	zł	2 489,400
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)	%	78,8
GOSPODARKA		
Podmioty gospodarcze (stan z 31 XII)		
ogółem	jed.gosp.	10 861
sektor publiczny	jed.gosp.	439
sektor prywatny	jed.gosp.	10 422
Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD 2004		
Sekcja A – rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	jed.gosp.	185
Sekcja B – rybactwo	jed.gosp.	1
Sekcja C – górnictwo	jed.gosp.	8
Sekcja D – przetwórstwo przemysłowe	jed.gosp.	1390
Sekcja E – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	jed.gosp.	5
Sekcja F – budownictwo	jed.gosp.	1197
Sekcja G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	jed.gosp.	3500
Sekcja H – hotele i restauracje	jed.gosp.	281
Sekcja I – transport, gospodarka magazynowa i łączność	jed.gosp.	762
Sekcja J – pośrednictwo finansowe	jed.gosp.	289
Sekcja K – obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	jed.gosp.	1961

⁵ Źródło: www.stat.gov.pl.

Sekcja L – administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	jed.gosp.	45
Sekcja M – edukacja	jed.gosp.	194
Sekcja N – ochrona zdrowia i pomoc społeczna	jed.gosp.	367
Sekcja O – działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	jed.gosp.	676
Sekcja P – gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	jed.gosp.	-
Sekcja Q – organizacje i zespoły eksterytorialne	jed.gosp.	-

W powiecie dzierżoniowskim dominujące znaczenie ma sektor przemysłowy (7956 zatrudnionych) i usługowy (7988 zatrudnionych), a znacznie mniejsze sektor rolniczy (2029 zatrudnionych).

Nowe miejsca pracy lokują się przede wszystkim w dzierżoniowskiej podstrefie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK”. Od 1997 r. – daty powstania pierwszej podstrefy – zainwestowało w niej kilka znaczących podmiotów gospodarczych:⁶

- „Henkel Polska” sp. z o.o. – producent zapraw, tynków i innych materiałów chemicznych na potrzeby budowlane;
- „Orion” sp. z o.o. – pianki montażowe i osprzęt;
- „Metzeler Automotive Profile Systems Polska” sp. z o.o. – wyroby gumowe do samochodów osobowych;
- „Broen DZT” SA – producent zaworów, rur, kształtowników, konstrukcji metalowych, instrumentów i przyrządów pomiarowych dla potrzeb ciepłownictwa;
- „DOMEX” sp. z o.o. – producent armatury wodociągowej i kanalizacyjnej;
- „LIBRA” sp. z o.o. – producent klejów, żelatyny, farb i lakierów;
- „ERMOSOGA” sp. z o.o. – producent wyrobów sztucznych, narzędzi, obrabiarek, maszyn i urządzeń specjalnego przeznaczenia, maszyn i aparatury elektrycznej, a także akcesoriów do pojazdów mechanicznych i ich silników;
- Przedsiębiorstwo „PAMAX” sp. z o.o. – producent wyrobów z tworzyw sztucznych dla potrzeb budownictwa;
- „Aalberts Industries Polska” sp. z o.o. – producent wyrobów sanitarnych ceramicznych;
- „Harris Calorific International” sp. z o.o. – producent narzędzi mechanicznych.

Poza podstrefą Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK” w powiecie dzierżoniowskim działają również inni liczący się pracodawcy z sektora przemysłowego, jak na przykład:

- „Bielbaw” – producent tkanin bawełnianych;
- „Lincoln Electric Bester” SA – spawarki i prostowniki elektryczne;
- Ostroszowicka Fabryka Mebli;

⁶ Źródło: Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2007–2013.

- „Tailor” – odzież;
- „Technika Szpitalna BIS” – nowoczesne panele i drzwi do sal operacyjnych;
- „Liw Lewant” – oprawki do okularów;
- „Devoti Sailing.pl” – firma produkująca łodzie typu finn.

Ponadto w dzierzoniowski rynek pracy składa się z licznych małych firm usługowych i produkcyjnych. Nie bez znaczenia pozostaje również działalność obsługująca ruch turystyczny (281 hoteli i restauracji). Ponadto warto wspomnieć o górnictwie i przerobie kruszyw naturalnych (powiat dzierzoniowski określa się jako zagłębie kamieniarstwa w województwie dolnośląskim).

2.3 Instytucje oraz inicjatywy mające wpływ na lokalny rynek pracy

Strategia rozwoju powiatu dzierzoniowskiego na lata 2007–2013 określa wiele czynników wpływających bezpośrednio (słabe i mocne strony) lub pośrednio (szanse i zagrożenia) na rozwój powiatu dzierzoniowskiego, w tym również na lokalny rynek pracy.

Analiza SWOT: Potencjał i bariery rozwoju powiatu dzierzoniowskiego⁷

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięta sieć komunikacyjna; • Bliskość aglomeracji wrocławskiej i granic Państwa (z Niemcami i Czechami); • Funkcjonowanie Specjalnej Strefy Ekonomicznej; • Dostępność infrastruktury technicznej; • Rozwinięta komunikacja autobusowa; • Wysoki odsetek populacji w wieku produkcyjnym; • Dobrze rozwinięta produkcja rolnicza; • Dobrze wykształcona kadra; • Wątki krajobrazowe i turystyczne; • Bogate zasoby naturalne; • Kreowanie i promowanie powiatu dzierzoniowskiego jako prekursora wspólnej polityki w zakresie odnawialnych źródeł energii; • Bogata oferta imprez kulturalnych i sportowych; • Tereny przeznaczone pod inwestycje; • Szeroka oferta edukacyjna (filia wyższej uczelni); • Dobrze rozwinięta sieć placówek publicznych i niepublicznych medycznych; • Dostępność różnych form świadczeń oferowanych przez pomoc społeczną. 	<ul style="list-style-type: none"> • Odływ młodych i wykształconych osób z terenu powiatu; • Wysoki poziom bezrobocia; • Upadek dużych przedsiębiorstw; • Zły stan techniczny dróg; • Niezadawalający stan gospodarki odpadami; • Duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych; • Brak kanalizacji w niektórych gminach; • Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna; • Niedostateczna liczba połączeń kolejowych; • Wzrost liczby mieszkańców korzystających z pomocy społecznej; • Niespełniający wymogów Ministerstwa Zdrowia stan infrastruktury Samodzielnego Publicznego Szpitala Powiatowego w Dzierżonowie; • Niewystarczające wyposażenie w sprzęt służb ratowniczych; • Szkolnictwo niedostosowane do potrzeb rynku pracy; • Utrzymujący się niski poziom wykształcenia i kwalifikacji osób pozostających bez pracy; • Niewystarczająca promocja powiatu; • Brak szerszej współpracy z regionami przygranicznymi w Czechach i Niemczech; • Niewystarczająca współpraca samorządów terytorialnych na rzecz rozwiązania danego problemu.

⁷ Źródło: Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2007–2013.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost zamożności społeczeństwa; • Pozyskanie inwestorów; • Pozyskanie zewnętrznych środków pomocowych; • Wzrost zainteresowania społeczeństwa aktywnym spędzaniem czasu wolnego; • Rozwój infrastruktury turystycznej; • Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy; • Podniesienie jakości świadczonych usług medycznych poprzez modernizację obiektów i sprzętu w placówkach medycznych; • Poprawa stanu środowiska naturalnego; • Realizacja istniejących programów w zakresie pomocy społecznej; • Wzrost liczby programów promujących zdrowy tryb życia; • Zwiększenie liczby gospodarstw wielkotowarowych; • Zwiększenie współpracy między gminami wchodzącymi w skład powiatu na rzecz likwidacji słabych stron; • Nawiązanie współpracy z powiatami sąsiadującymi z powiatem dzierżoniowskim; • Nawiązanie współpracy z regionami przygranicznymi w Czechach i Niemczech. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak środków na niezbędne inwestycje; • Postępujący proces starzenia się społeczeństwa; • Dalszy wzrost bezrobocia; • Duży odsetek bezrobotnych wśród młodych ludzi; • Wzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych; • Migracje ekonomiczne; • Rosnąca konkurencja ze strony sąsiadujących powiatów; • Wzrost przestępczości i występujących patologii.

Szczególną rolę w kształtowaniu lokalnego rynku pracy mogą, zgodnie z przedstawioną analizą, stanowić trzy czynniki:

- Rozwój specjalnej strefy ekonomicznej;
- Zwiększenie mobilności zarobkowej w regionie (również dzięki rozwojowi infrastruktury komunikacyjnej);
- Realizacja programów z zakresu edukacji i aktywizacji zawodowej.

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego działają dwie podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK”⁸:

- Podstrefa Dzierżoniów zlokalizowana jest w zachodniej części miasta i zajmuje powierzchnię 80,48 ha. Teren podstrefy jest w części terenem niezabudowanym, co stwarza dogodne warunki do dalszego rozwoju.
- Podstrefa Bielawa zajmuje powierzchnię 6,08 ha.

Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna „INVEST-PARK” jest jedną z 14 stref przemysłowych w Polsce. Obejmuje ona obszar o łącznej powierzchni 1651,5 ha i składa się z 38 podstref, spośród których część jest już w pełni zagospodarowana, w pozostałych natomiast pozostają wolne tereny inwestycyjne. Tereny proponowane przedsiębiorcom chcącym rozpocząć działalność gospodarczą na terenie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK” są terenami niezabu-

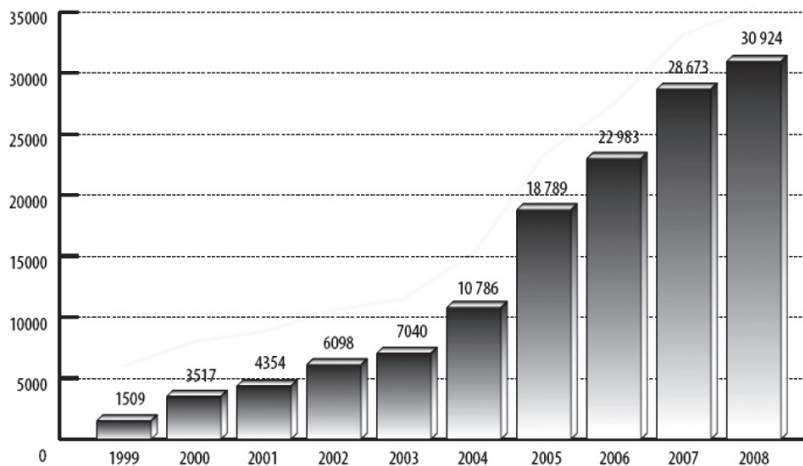
⁸ Źródło: www.invest-park.com.pl.

dowanymi typu green-field, posiadającymi zarówno dobrą komunikację wewnątrz podstrefy, jak i dobrą komunikację z największymi ośrodkami przemysłowymi w Polsce i Europie. Obszary te posiadają rozwiniętą sieć infrastruktury technicznej, a także łatwy dostęp do wykwalifikowanej kadry pracowniczej, co pozwala inwestorom na dynamiczny rozwój.

Nie tylko Dzierżoniowska Podstrefa WSSE daje szansę zatrudnienia absolwentów Zespołu Szkół nr 1. Również inne podstrefy (Strzelin, Ząbkowice Śląskie, Wrocław, Kłodzko, Nowa Ruda, Wałbrzych) mogą stanowić potencjalne miejsce zatrudnienia, wymaga to jednak od absolwentów elastyczności i mobilności w poszukiwaniu pracy.

Wykres 1.: Liczba miejsc pracy w WSSE „INVEST-PARK”¹⁰.

⁹ Źródło: z folderu informacyjnego WSSE (www.invest-park.com.pl).

¹⁰ Źródło: z folderu informacyjnego WSSE (www.invest-park.com.pl).

Dla Zespołu Szkół nr 1 współpraca z pracodawcami WSSE może stanowić potencjał:

- kształcenia zawodowego zorientowanego na lokalny i regionalny rynek pracy;
- kształcenia specjalistycznego i zawodowego dla pracowników WSSE;
- wymiany doświadczeń i kadry z macierzystymi ośrodkami kształcenia firm zagranicznych inwestujących w WSSE;
- programów praktyk i staży dla uczniów.

Na terenie powiatu dzierżoniowskiego inicjatywy aktywizacji zawodowej podejmuje również Powiatowy Urząd Pracy. Aktualnie realizuje on dwa programy w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (środki z Europejskiego Funduszu Społecznego):

- Projekt aktywizacji zawodowej „Światło w mroku” (działanie 6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie). Celem realizowanego projektu jest wzmocnienie i rozwój publicznych służb zatrudnienia w regionie poprzez upowszechnienie pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego, m.in. za pomocą szkoleń oraz dofinansowania zatrudnienia doradców zawodowych i pośredników pracy. Termin realizacji: lipiec 2008 – czerwiec 2010; Grupa docelowa: doradcy zawodowi i pośrednicy pracy (20 osób). W 2009 roku projekt kosztował 465 875,20 zł.
- Projekt aktywizacji zawodowej „Chwytaj dzień” (działanie 6.1). Celem realizowanego projektu jest poprawa poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe dzięki zastosowaniu instrumentów i usług rynku pracy, tj.: szkoleń, staży, wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy, przyznania jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, w tym: na pomoc prawną, konsultacje i doradztwo związane z podjęciem działalności gospodarczej. W 2009 roku projekt kosztował 4 957 400 zł. Lider projektu nie określił jednak dokładnej liczby zrealizowanych usług i ich efektów.

25 maja 2010 r. Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie po raz kolejny organizuje Targi Pracy, które mogą stać się dobrą okazją do spotkania pracodawców z potencjalnymi pracownikami. W czasie tegorocznych targów zaplanowano kilka paneli tematycznych. Zainteresowanym przybliżone zostaną korzyści związane ze współpracą z urzędem:

- PANEL DLA PRACODAWCÓW: refundacje kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, staże, szkolenia;

- PANEL DLA OSÓB BEZROBOTNYCH: jednorazowe środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej.

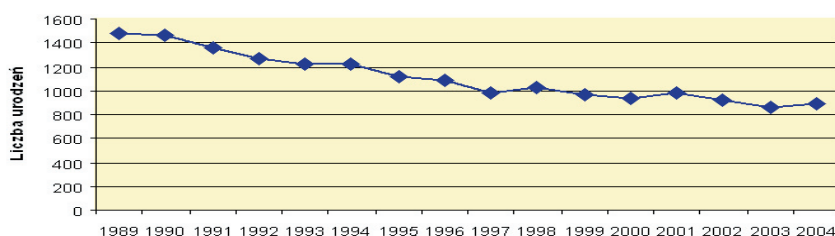
Na terenie miasta Dzierżoniowa działa kilka instytucji wspierających przedsiębiorczość:¹¹

- Dzierżoniowski Inkubator Przedsiębiorczości, zlokalizowany przy ul. Świdnickiej 38. Zapewnia dogodne warunki rozwoju dla nowo powstających oraz działających przedsiębiorstw, udostępnia na preferencyjnych warunkach lokale użytkowe na działalność biurową dla osób bezrobotnych.
- Dzierżoniowskie Centrum Biznesu mieści się w Rynku w budynku nr 36. Stwarza dogodne warunki rozwoju dla nowo powstających oraz działających przedsiębiorstw, które stawiają na własny rozwój.
- Gminne Centrum Informacji mieści się przy ul. Batalionów Chłopskich 19. Oferuje pomoc przy zakładaniu własnej działalności gospodarczej i poszukiwaniu pracy. Umożliwia bezpłatny dostęp do internetu oraz naukę obsługi komputera.
- Fundusz Poręczeń Kredytowych, zlokalizowany przy ul. Batalionów Chłopskich 19. Wspiera małych i średnich przedsiębiorców oraz osoby bezrobotne rozpoczynające działalność gospodarczą poprzez udzielanie poręczeń kredytowych.
- Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich, mieszczący się przy ul. Batalionów Chłopskich 19. Świadczy bezpłatne usługi dla mieszkańców powiatu dzierżoniowskiego o funduszach europejskich.

2.4 Prognozy demograficzne

W perspektywie najbliższych lat szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne powinny liczyć się ze spadkiem liczby uczniów ze względów demograficznych. Liczba urodzeń od końca lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku systematycznie spada. W przypadku powiatu dzierżoniowskiego od roku 19898 do roku 2004 zanotowano spadek urodzeń o 59% (z 1476 na 897). Sytuacja ta uniemożliwi utrzymanie masowego modelu kształcenia zawodowego, z licznymi klasami oraz szeroko zdefiniowanym profilem zawodowym. Szkoły ponadgimnazjalne muszą z wyprzedzeniem wypracować model kształcenia zawodowego zindywidualizowanego, obejmującego szeroki zakres zawodów. W zadaniu tym pomocna może się okazać współpraca z pracodawcami i instruktorami zawodu w miejscu pracy, którzy przyjmą znaczną część kształcenia praktycznego.

¹¹ Źródło: www.dzierzoniow.pl.

Wykres 2.: Urodzenia w powiecie dzierzoniowskim (1998–2004)¹².

Czy tendencja nizu demograficznego utrzyma się długofalowo, czy też możemy określić pewien poziom, po osiągnięciu którego nastąpi jeśli nie wzrost, to przynajmniej stabilizację? Prognozy demograficzne niezwykle trudno określić w perspektywie długofalowej dla społeczności lokalnych, jaką może być powiat. Prognoza taka musi uwzględniać ruch naturalny (urodzenia i zgony), migracje wewnętrzne (w odniesieniu do kraju) i zagraniczne. Prognozy demograficzne w odniesieniu do większych i wewnętrznie dość zamkniętych społeczności, takich jak kraj, są bardziej „tolerancyjne”, jeśli chodzi o błędy statystyczne. Na potrzeby naszej diagnozy przyjrzyjmy się danym szacunkowym (w odniesieniu do danych z 2008 roku) opracowanym dla województwa dolnośląskiego.

Tabela 3.: Ruch naturalny i migracyjny ludności w woj. dolnośląskim w latach 2008–2035¹³.

Dane szacunkowe w odniesieniu do danych z 2008 roku							
	Ludność na 31 XII	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały		Migracje zagraniczne na pobyt stały	
		Urodzenia	Zgony	Napływ	Odływ	Imigracja	Emigracja
2008	2 873 650	28 635	30 688	38 657	39 006	1517	3878
2010	2 863 757	29 039	31 343	39 854	40 213	1984	4432
2015	2 834 973	27 952	32 483	38 134	38 478	2439	3723
2020	2 799 888	24 965	32 966	31 405	31 687	3253	2216
2025	2 752 445	21 556	33 273	31 405	31 687	3253	2216
2030	2 688 307	19 305	33 928	31 405	31 687	3253	2216
2035	2 614 229	19 019	35 010	31 405	31 687	3253	2216

¹² Źródło: Strategia Rozwoju Oświaty powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2005–2019.

¹³ Źródło: www.stat.gov.pl.

Tabela 4.: Ruch ludności w woj. dolnośląskim w grupie wiekowej obejmującej potencjalnych uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych¹⁴.

Dane szacunkowe w odniesieniu do danych z 2008 roku						
	2010	2015	2020	2025	2030	2035
Ogółem	-5114	-28 784	-35 085	-47 443	-64 138	-74 078
13–18	-8803	-33 594	-5002	18 502	-2494	-15 418
19–24	-11 915	-43 617	-35 844	-12 007	17 817	1782

W perspektywie najbliższych 10 lat możemy przyjąć z dość dużym prawdopodobieństwem, że liczba młodzieży stanowiącej potencjalnych uczniów szkół ponadgimnazjalnych będzie systematycznie malała. Dopiero po roku 2020 możemy spodziewać się wzrostu liczby młodzieży. Warto zaznaczyć, że w tym czasie zmieni się znacznie struktura wiekowa społeczeństwa: liczba osób w wieku przedemerytalnym i emerytalnym zwiększy się ze względu na proces starzenia się społeczeństwa. Zmiany te wymuszą na rynku pracy znaczne zmiany strukturalne (związane chociażby ze wzrastającym sektorem usług pielęgnacyjnych, zastępowanie pracy ludzkiej automatyzacją produkcji, zmianą systemów podatkowych i emerytalnych, mobilnością zarobkową i organizacyjną), do których będzie musiało się przystosować również kształcenia zawodowe, szkolne i ustawiczne.

2.5 Kompetencje kluczowe a lokalny rynek pracy

Kształcenie uczniów w zakresie kompetencji kluczowych i zawodowych możemy uzasadnić nie tylko względami ogólnymi i strategią Unii Europejskiej, lecz również bezpośrednio uwarunkowaniami lokalnego rynku pracy, a w szczególności:

- Strategią rozwoju oświaty w powiecie dzierzoniowskim;
- Analizą czynników zagrożenia bezrobociem w powiecie dzierzoniowskim.

Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżonowskiego na Lata 2007–2013 przyjmuje cel operacyjny związany z poprawą stanu oświaty i określa sześć programów zorientowanych na realizację tego celu:

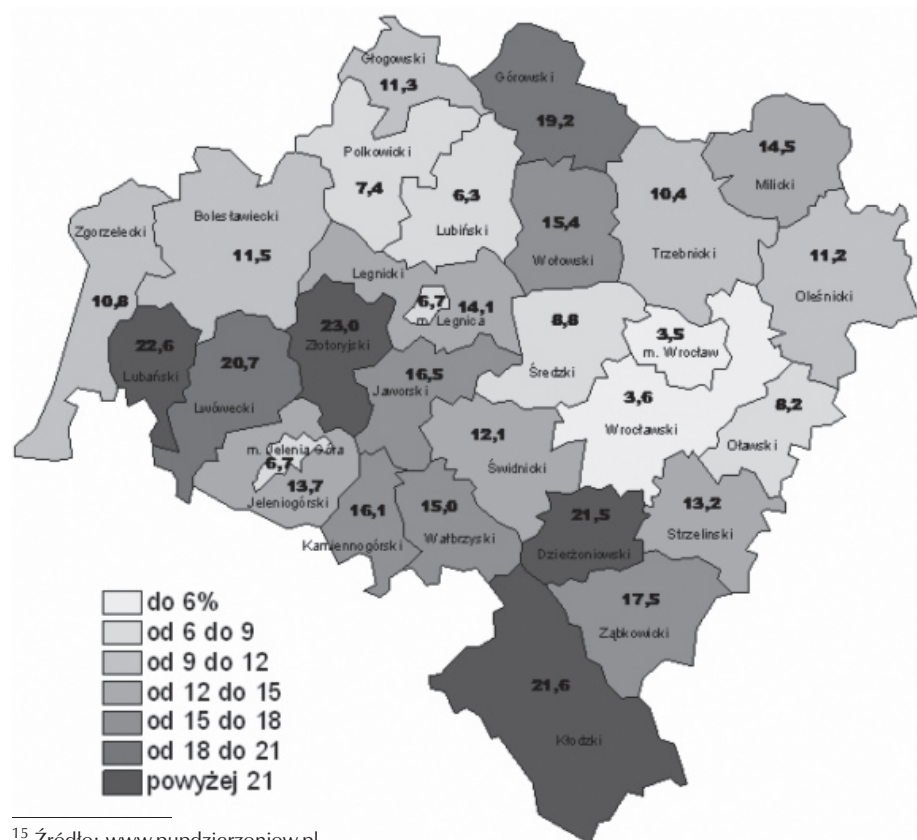
- Program 1: Poprawa stanu obiektów szkolnych i wyposażenia szkół w środki dydaktyczne;
- Program 2: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej w placówkach oświatowych;
- Program 3: Rozwój edukacji językowej i informatycznej w szkolnictwie;

¹⁴ Źródło: www.stat.gov.pl.

- Program 4: Dostosowanie kierunków kształcenia i programów nauczania do wymogów rynku pracy oraz skorelowanie ich z prognozami dotyczącymi kierunków rozwoju przedsiębiorstw i branż;
- Program 5: Zapewnienie warunków rozwoju edukacji ustawicznej;
- Program 6: Stworzenie efektywnego systemu zarządzania oświatą na poziomie powiatu.

Dostosowanie kierunków kształcenia i programów nauczania do wymogów rynku pracy oraz skorelowanie ich z prognozami dotyczącymi kierunków rozwoju przedsiębiorstw i branż nabiera szczególnego znaczenia w warunkach wysokiego strukturalnego bezrobocia w powiecie dzierżoniowskim. Na koniec stycznia 2010 roku w ewidencji Powiatowego Urzędu pracy w Dzierżoniowie pozostawało 8627 osób zarejestrowanych jako bezrobotnych¹⁵. Jest to 184,8% stopy wojewódzkiej oraz 194,11% stopy krajowej, co lokuje powiat dzierżoniowski na czwartej pozycji na liście powiatów o najwyższym wskaźniku bezrobocia w województwie dolnośląskim.

Mapa 1.: Stopa bezrobocia w województwie dolnośląskim w układzie powiatów – stan z 31.12.2008 r.¹⁶.

¹⁵ Źródło: www.pupdzierzoniow.pl.

¹⁶ Dolnośląski Regionalny Plan Działań Na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok (www.bip.dwup.pl).

Tabela 5.: Struktura grupy zarejestrowanych jako osoby bezrobotne w powiecie dzierzoniowskim¹⁷.

Zarejestrowani pochodzą z gmin (styczeń 2010)	
m. Dzierżoniów	2778 osób
m. Bielawa	2674
g. Dzierżoniów	804
m. Pieszycy	799
m. Piława Górna	636
m i g. Niemcza	445
g. Łagiewniki	491
Wśród zarejestrowanych:	
46,12% to kobiety, 70,92% nie posiada prawa do zasiłku, 17,42% zamieszkuje na wsi, 10,13% to osoby dotychczas niepracujące.	
Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z Ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy	
bez wykształcenia średniego	62,96% ogółu
długotrwale bezrobotni	45,12%
bez kwalifikacji zawodowych	32,93%
powyżej 50. roku życia	27,78%
bez doświadczenia zawodowego	14,73%
do 25. roku życia	16,43%
samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18. roku życia	8,80%
niepełnosprawni	7,16%
kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	5,98%
którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia	2,30%
którzy ukończyli szkołę wyższą, do 27. roku życia	0,63%
W styczniu 2010 zarejestrowano 1201 osób, z tego:	
kobiet	466 osoby
mężczyzn	735
w tym:	
bez prawa do zasiłku	842
dotychczas niepracujących	144
po raz pierwszy	188
W styczniu 2010 wyłączono z ewidencji 663 osoby, z tego:	
kobiet	334
mężczyzn	329
w tym m.in. z tytułu:	
podjęcia pracy	346
braku gotowości do podjęcia pracy	163
dobrowolnej rezygnacji ze statusu	44
odmowy bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy	
zarobkowej lub uczestnictwa w aktywnych programach rynku pracy	35
inne	24

¹⁷ Źródło: www.stat.gov.pl.

W styczniu 2010 do urzędu wpłynęło 69 ofert pracy, dotyczyły one zawodów:	
sprzedawca	11
kierowca	11
murarz	4
operator urządzeń	4
barman-kelner	4
ślusarz	3
szwaczka	2
dekarz	2
repcjonistka	2
doradca finansowy	2
mechanik	2
elektromonter	2
inne	20

Zaznaczmy, że na jedną ofertę pracy przypadało 126 osób zarejestrowanych.

Tabela 6.: Kształtowanie się napływu bezrobotnych w 2009 i 2008 roku¹⁸.

Dane dla powiatu dzierżoniuwskiego			
Grupy zawodowe	„Napływ” bezrobotnych w 2008 r.	„Napływ” bezrobotnych w 2009 r.	Wzrost/ spadek w porównaniu do 2008 r.
Ogółem	9703	10928	+1225
z tego:			
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	44	46	+2
Specjaliści	653	612	-41
Technicy i inny średni personel	1369	1490	+121
Pracownicy biurowi	302	416	+114
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	944	1222	+278
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	126	151	+25
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	2782	3359	+577
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	374	557	+183
Pracownicy przy pracach prostych	885	1129	+244
Bez zawodu	2224	1946	-278

Wysoki poziom bezrobocia w powiecie dzierżoniuwskim stawia przed absolwentami Zespołu Szkół nr 2 wysokie wymagania w zakresie kompetencji kluczowych i umiejętności zawodowych, gdyż nie mogą oni liczyć na nadwyżkę wolnych miejsc pracy, przeciwnie – już w momencie wejścia na rynek pracy poddani zostają procesom konkurencji i selekcji.

¹⁸ Źródło: www.pupdzierzoniow.pl.

Wprawdzie wykształcenie średnie w ograniczonym zakresie „chroni” przed ryzykiem bezrobocia (63% bezrobotnych nie ma wykształcenia średniego), jednak wśród zarejestrowanych bezrobotnych co dziesiąta osoba dotychczas nie pracowała i możemy przypuszczać, że w znacznie mierze grupę tę stanowią absolwenci szkół ponadgimnazjalnych.

Bezrobociem szczególnie zagrożeni są pracownicy zatrudniani przy prostych pracach, bez wyuczonego specjalistycznego zawodu (w tym również robotnicy przemysłowi).

Znaczna różnica pomiędzy poziomem bezrobocia w powiecie dzierzoniowskim i w powiecie wrocławskim (poniżej 4%) może być impulsem do lokalnej migracji zarobkowej (niekoniecznie migracji rodzinnej). Podjęcie pracy poza miejscem zamieszkania wymaga jednak od absolwentów elastyczności i mobilności.

3. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY

3.1 Krótki opis bazy dydaktycznej

LOKALIZACJA PLACÓWKI

Placówka jest położona na skraju Dzierżoniowa w spokojnej okolicy, w pobliżu terenów zielonych miasta. Posiada dobry dostęp do środków komunikacji między-miastowej.

TEREN REKREACYJNY

Na działce oznaczonej Nr 49 i 50, obręb Przedmieście, o powierzchni 2898 m² zlokalizowane są: budynek administracyjny (stary), budynek dydaktyczny (nowy) z salą gimnastyczną, asfaltowe boisko szkolne oraz utwardzony system chodników i dojazdów komunikacyjnych. Nieruchomość jest w całości ogrodzona.

BUDYNEK SZKOLNY:

Budynek szkolny w wyniku przeprowadzonej modernizacji stanowi jeden kompleks dydaktyczno-administracyjny, składający się ze starej XIX-wiecznej części administracyjnej oraz dobudowanej w latach 80. XX wieku części dydaktyczno-sportowej. Obiekt jest 3-kondygnacyjną budowlą z użytkową suteryną o powierzchni użytkowej – 3 882,50 m².

W budynku zlokalizowanych jest:

- 19 sal pełnowymiarowych,
- 1 biblioteka multimedialna,
- 1 czytelnia,
- 5 pomieszczeń administracyjnych,

- 1 szatnia uczniowska,
- 20 pomieszczeń o różnym przeznaczeniu,
- 4 WC,
- sala gimnastyczna z zapleczem socjalnym,
- 1 mieszkanie służbowe.

Ocena bazy dydaktycznej, zaprezentowana we wniosku aplikacyjnym

1. Liczba oddziałów		18		
2. Warunki lokalowe:				
- liczba sal lekcyjnych		17		
- liczba pracowni	3	jakie:	komputerowa	
- liczba klasopracowni	1	Jakie:	Ekonomiczno-informacyjna	
- liczba sal gimnastycznych		1		
- inne obiekty sportowe (proszę wymienić)				
3. Wyposażenie w środki dydaktyczne oceniam jako:			Tak	Nie
- bardzo dobre			x	
- dobre				
- zadowolające				
- niezadowolające				
4. Biblioteka			Tak	Nie
a. multimedialne centrum informacyjne			x	
b. skomputeryzowana			x	
- w pełni			x	
- częściowo				
c. dostęp do internetu			x	

3.2 Charakterystyka uczniów szkoły

W Zespole Szkół nr 3 uczy się aktualnie 412 uczniów w 19 oddziałach klasowych.

W klasach liceum profilowanego uczy się 25 uczniów, a w technikum 387. W szkole nie ma klas zasadniczych zawodowych.

Zespół Szkół nr 3 w Dzierżonowie (dane z 14.04.2010 r.)

Typ szkoły	Profil/kierunek	Liczba oddziałów	Liczba uczniów
Liceum Profilowane	Ekonom.-administracyjne	1	25
Technikum	t. handlowiec	4	86
	t.ekonomista	7	150
	t. agrobiznesu	4	72
	t. architektury krajobrazu	3	79

Do szkoły dojeżdża 334 uczniów, czyli trzy czwarte (75,9%), z czego z terenów wiejskich do szkoły dojeżdża ich 142, co stanowi 32% liczby młodzieży uczącej się w szkole.

Uczniowie korzystający z zapomóg i stypendiów (dane z wniosku aplikacyjnego)

Liczba uczniów korzystająca ze stypendiów socjalnych	0	tj.% wszystkich uczniów szkoły
Liczba uczniów korzystająca z zapomóg socjalnych	0	tj.% wszystkich uczniów szkoły
Liczba uczniów korzystająca z zapomóg losowych	0	tj.% wszystkich uczniów szkoły
Liczba uczniów korzystająca ze stypendiów unijnych	67	tj. 15,22 % wszystkich uczniów szkoły
Liczba uczniów korzystająca z innych form pomocy	4	tj. 0,9 % wszystkich uczniów szkoły
Liczba uczniów dojeżdżających do szkoły Największa odległość od miejsca zamieszkania	334 20 km	tj. 75,91 % wszystkich uczniów szkoły
Liczba uczniów mieszkająca w bursach i internatach szkolnych	0	tj.% wszystkich uczniów szkoły

3.3 Charakterystyka kadry pedagogicznej

W Zespole Szkół nr 3 pracuje 43 pedagogów, przy czym proporcja nauczycieli przedmiotów ogólnych do tych uczących przedmiotów zawodowych wynosi 23:19. W szkole zatrudniony jest także pedagog szkolny.

Liczba nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego					
bez stopnia	stażyści	kontraktowi	mianowani	dyplo-mowani	ogółem
0	3	4	17	19	43

Liczba nauczycieli wg profilu przedmiotu	
Kadra pedagogiczna	Liczba osób
Nauczyciele przedmiotów ogólnych	23
Nauczyciele przedmiotów zawodowych	19
Instruktorzy praktycznej nauki zawodu	-
Pedagodzy szkolni	1
Doradcy zawodu	-
Inni...	-

W trakcie warsztatów otwierających projekt w szkołach wałbrzyskich nauczyciele wskazali na wiele silnych stron związanych z pracą nauczycieli:

- Szkoła ma za sobą wypracowaną już tradycję i uznaną jakość kształcenia, w tym również potwierdzoną długotrwałą współpracę z licznymi pracodawcami;
- W szkole pracuje wykwalifikowana i kompetentna kadra;
- Szkoła jest ośrodkiem egzaminacyjnym, zatrudnia nauczycieli-egzaminatorów;
- Nauczyciele doksztalcają się i stale podnoszą swoje dydaktyczne i merytoryczne kompetencje;
- Atmosfera pracy w szkole jest dobra;
- Warunki pracy w szkole są stale i systematycznie podnoszone (remont budynków, unowocześniona baza dydaktyczna);
- W szkole oferuje się kształcenie ogólne i praktyczne (warsztatowe), nauczyciele przedmiotów ogólnych i warsztatowych mają wiele okazji do współdziałania (np. łączenia treści teoretycznych i zajęć praktycznych podejmowanych w ramach różnych przedmiotów);
- Nauczyciele współpracują z Wyższą Szkołą Bankową oraz Uniwersytetem Ekonomicznym, którego filia działa na terenie szkoły;
- Profil kształcenia jest dostosowany do potrzeb rynku, co ułatwia nawiązanie współpracy z nowymi pracodawcami;

3.4 Współpraca szkoły z instytucjami samorządowymi i pozarządowymi

Na terenie powiatu działa Powiatowe Centrum Kształcenia Praktycznego w Białawie (ul. Żeromskiego 41a). PCKP utworzone zostało w 2001 roku i jest zakładem budżetowym.

PCKP na podstawie porozumienia ze dzierżoniowskimi szkołami realizuje zadania z zakresu przygotowania praktycznego młodzieży i dorosłych, takie jak:

- 1) Organizowanie zajęć praktycznych dla uczniów i słuchaczy szkół zawodowych (wg klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego): technik mechanik, technik mechanizacji rolnictwa, technik elektronik, technik telekomunikacji, technik informatyk, ślusarz, mechanik, operator pojazdów rolniczych, elektromechanik urządzeń przemysłowych, mechanik – monter maszyn i urządzeń, monter elektronik, operator obrabiarek skrawających, monter instalacji i urządzeń sanitarnych, elektryk, blacharz;
- 2) Organizowanie egzaminów z nauki zawodu;
- 3) Współpraca Centrum ze środowiskiem i z podmiotami wspierającymi edukację zawodową: Polski Klub Ekologiczny we Wrocławiu, Ogólnopolskie Forum Odnawialnych Źródeł Energii w Warszawie, Fundacja na Rzecz Energii Ekologicznej ECONERGIA, Polska Sieć „Energie Cites”, Niemiecka Fundacja

Ochrony Środowiska DBU, Stowarzyszenie Elektryków Polskich (SEP), Polska Akademia Nauk w Warszawie, Politechnika Zielonogórska, Europejskie Centrum Energii, Centrum Informacji Zawodowej w Wałbrzychu, a także z zagranicą – szkoła partnerska i miasto partnerskie Lingen w Niemczech, uczestnictwo w realizacji projektów Multiplikatorprojekt Leonardo da Vinci w ramach współpracy nad standaryzacją nauczania zawodu SOLARTUR ze szkołami w Niemczech (Münster, Monachium, Stuttgart), Austrii (Pinkafeld, Wiedeń) oraz Danii, Włoch i Węgier, zakłady pracy, firmy, instytucje – (Stiebel, Viessmann, Thermosolar, Kopal, Moderator, Ekotech, Elear i wiele innych).

Zespół Szkół nr 3 współpracuje z Powiatowym Centrum Kształcenia Praktycznego w Bielawie poprzez wycieczki dydaktyczne i kursy zawodowe.

Zespół Szkół nr 3 współpracuje również z takimi instytucjami jak:

- Urząd Miasta Dzierżoniów, Bielawa, Pieszyce, Niemcza, Piława Górna;
- Rada Powiatu Dzierżoniowskiego;
- Wyższa Szkoła Bankowa;
- Uniwersytet Ekonomiczny.

Udział uczniów w konkursach i olimpiadach

Olimpiady i konkursy		
1. Liczba uczniów uczestniczących w olimpiadach		
Olimpiady	Liczba uczestników	Liczba laureatów
1. XXIII Olimpiada Wiedzy Ekonomicznej	24	0
2. Olimpiada Przedsiębiorczości	35	0
3. XX Olimpiada Teologii Katolickiej	14	0
4. Olimpiada Wiedzy Ekologicznej	10	0
Razem	83	0
1. Liczba uczniów uczestniczących w konkursach		
Konkursy	Liczba uczestników	Liczba laureatów
1. Powiatowy Konkurs Piosenki Europejskiej	1	1
2. XV Konkurs Ortograficzny	5	1
3. Konkurs Młodzieżowych Kreacji Aktorskich	2	0
4. I Powiatowy Konkurs Znajomości Praw Człowieka	3	1
5. VII Powiatowy Turniej Turystyczno-krajoznawczy Gór Sowich	4	1
Razem	15	4

3.5 Funkcjonujące w szkole inicjatywy uczniowskie

Strategia Rozwoju Oświaty Powiatu Dzierżoniowskiego na Lata 2005–2019 uznaje wspieranie inicjatyw uczniowskich za istotny wymiar pracy edukacyjnej szkoły. „Uczestnictwo młodzieży w życiu publicznym i społecznym jest konieczne dla rozwoju państwa obywatelskiego. Aktywność młodzieży na forum publicznym to także klucz do późniejszej zawodowej aktywności młodych ludzi. Należy wspierać organizacje młodzieżowe i istniejące grupy młodzieży. Państwo, w tym samorząd lokalny, powinno pełnić rolę pomocniczą względem grup młodzieży, pozwalając na własną aktywność – samorząd lokalny ma zaś być animatorem działań, a nie jedynie ich organizatorem. Stwarzanie szans rozwoju własnej aktywności dotyczy zarówno młodych ludzi, którym państwo powinno dać równe szanse, jak i tych potrzebujących pomocy. potrzebują. Wspomaganie tendencji rozwojowych Młodzieżowej Rady Powiatu ma przekładać się na zwiększenie jej udziału w inicjatywach lokalnego rozwoju”¹⁹.

Samorząd uczniowski w Zespole Szkół nr 3 wskazał na konkretne inicjatywy uczniowskie oraz formy wspierania zainteresowań młodzieży, które funkcjonują na terenie szkoły:

- Działalność Samorządu Uczniowskiego;
- Akcje charytatywne, wolontariat;
- Współpraca z Młodzieżową Radą Powiatu Dzierżoniowskiego;
- Akcja na rzecz honorowego krwiodawstwa;
- Organizacja i obsługa imprez i uroczystości szkolnych;
- Organizacja szkolnych konkursów (np. na wystrój gabinetów);
- Pozyskiwanie środków finansowych na rzecz szkoły (organizacja sesji zdjęciowej);
- Obsługa radiowęzła szkolnego.

Nauczyciele wskazują na kluczowy problem – małe zaangażowanie uczniów w dodatkową działalność (oczywiście z wyjątkami). Główny problem w zwiększaniu motywacji łączy się z kilkoma czynnikami:

- Uczniowie dojeżdżający (a nie jest to mały odsetek) mają ściśle określone godziny kursowania autobusów, co uniemożliwia im pozostanie w szkole.
- Znaczna liczba godzin lekcyjnych nie sprzyja zaangażowaniu uczniów w dodatkowym wymiarze (dotyczy to po części również nauczycieli).
- Na zajęcia pozalekcyjne przeznaczane są niewielkie środki, co obniża jakość i możliwości prowadzenia zajęć (np. możliwości zakupu specjalistycznego sprzętu).
- Liczne przepisy ograniczają możliwości prowadzenia zajęć pozalekcyjnym o charakterze wycieczkowym lub działalności gospodarczej.

¹⁹ Źródło: Strategia Rozwoju Oświaty powiatu Dzierżoniowskiego na Lata 2005-2019.

- Incydentalne kontakty z pracodawcami (wycieczki, spotkania) nie przekładają się na długotrwałą działalność uczniów.
- Uczniowie nie postrzegają łączności pomiędzy rozwijaniem własnych zainteresowań a wymiernymi korzyściami.

3.6 Planowane kierunki rozwoju szkoły

Rady Powiatu Dzierżoniowskiego określiła Strategię Rozwoju Oświaty Powiatu Dzierżoniowskiego na Lata 2005–2019. Autorzy strategii zaznaczają, że „dynamiczne zmiany na rynku pracy wymusiły wprowadzenie zmian w systemie edukacji, tak aby system ten wyposażył absolwenta szkoły w umiejętności i wiedzę umożliwiające mu znalezienie się na nowym, niestabilnym rynku pracy. Konieczne było także wprowadzenie zmian umożliwiających nabycie przez absolwenta polskiej szkoły umiejętności i nawyku permanentnego uczenia się i doskonalenia własnych umiejętności. (...) Szkoły zawodowe, tak zasadnicze, jak i ponadgimnazjalne, pełnią bardziej funkcje socjalne, opóźniając wejście w bezrobocie, niż funkcje kształcące. Stąd bezpośrednio wynika konieczność zmiany profilu kształcenia w szkołach zawodowych, dostosowanego do przekształceń gospodarczych, a nie wyłącznie do kompetencji posiadanych aktualnie przez nauczycieli, czy też konieczności uruchomienia jednostek o różnych profilach kształcenia ze względu na istniejącą bazę lokalową. Jakość kształcenia wiąże się m.in. z kompetencjami nauczycielskimi i rynkiem pracy”²⁰.

Ważnym elementem tej strategii jest dbałość o doskonalenie dydaktyczne i merytoryczne kadry nauczycielskiej. „Jawi się konieczność kształcenia, doksztalcania i doskonalenia nauczycieli, szczególnie w perspektywie zmian zachodzących w otoczeniu szkoły, motywowanie ich do opracowywania indywidualnych programów modyfikujących ogólne założenia programowe danego typu szkoły czy przedmiotu. Działania te winny być wspierane przez samorządy lokalne i szkoły wyższe”.

W strategii rozwoju oświaty w powiecie dzierżoniowskim przyjęto następujące cele:

- Podniesienie jakości edukacji i dostosowanie jej do standardów europejskich;
- Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży na wszystkich poziomach kształcenia, niezależnie od jej pochodzenia i miejsca zamieszkania, ze szczególnym uwzględnieniem promocji uzdolnień i talentów młodzieży,
- Zapewnienie drożności systemu kształcenia w perspektywie edukacji ustawicznej,
- Dostosowanie systemu oświatowego w powiecie do wyzwań społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy,
- Stworzenie warunków do rozwoju samorządności i samorealizacji młodzieży,

²⁰ Źródło: Strategia Rozwoju Oświaty powiatu Dzierżoniowskiego na Lata 2005–2019.

- Rozwijanie aktywnej współpracy różnych podmiotów lokalnego życia gospodarczego, społecznego i politycznego na rzecz edukacji,
- Zwiększenie efektywności zarządzania oświatą na poziomie powiatu.

Strategia rozwoju Zespołu Szkół nr 3 obejmuje siedem kluczowych kierunków działania:

1. Wysokie bezrobocie w Powiecie Dzierżoniowskim wymaga od szkoły odpowiedniego doboru kierunków kształcenia oraz przekazywania takich wiadomości i umiejętności, które pozwolą absolwentom podjąć dalsze kształcenie na poziomie wyższym lub znaleźć atrakcyjną pracę.
2. Szkoła jest nastawiona na bardzo nowoczesną dydaktykę, na naukę języków obcych i posługiwanie się technikami informatycznymi. Bardzo ważne w dydaktyce jest stosowanie aktywizujących metod nauczania. Odejście od dominującej roli nauczyciela na rzecz samodzielnego osiągnięcia wiedzy przez uczniów.
3. Ważnym zadaniem jest prowadzenie stałych szkoleń nauczycieli, nastawionych na tworzenie silnego, fachowo przygotowanego zespołu.
4. Nauczyciele stawiają swoim uczniom wysokie i realne wyzwania, zachęcają ich do udziału w konkursach i olimpiadach, tak aby byli możliwie najlepiej przygotowani do dalszej edukacji.
5. Nauczyciele wspierają uczniów poprzez rozbudzanie i rozwijanie indywidualnych zainteresowań (zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, zajęcia sportowe i inne zgodne z oczekiwaniami uczniów – praca z uczniem zdolnym i mniej zdolnym).
6. Planujemy kontynuować współpracę w Międzynarodowym Programie Sokrates Comenius.
7. Nawiązanie szerszej współpracy z pracodawcami w celu lepszego przygotowania uczniów do podjęcia pracy zawodowej w przyszłości.

We wniosku aplikacyjnym Dyrektor Szkoły wskazał na istotne problemy i bariery w rozwoju szkoły oraz na oczekiwania związane z projektem „Szkoła Kluczowych Kompetencji”, który może przyczynić się do ich przezwyciężenia.

Główne problemy edukacyjne szkoły:

Zespół Szkół nr 3 w Dzierżonowie jest placówką oświatową mieszczącą się na terenie powiatu dzierżoniowskiego, gdzie występuje wysoki stopień bezrobocia oraz utrudniony dostęp do różnych form kształcenia.

Głównymi problemami edukacyjnymi szkoły są:

- z racji braku środków finansowych uczniów i ich rodzin ograniczony dostęp do różnych ośrodków akademickich mogących wzbogacić ofertę kształcenia naszych uczniów,
- Brak oprogramowań komputerowych do kształcenia zawodowego
- brak nowoczesnego sprzętu i wyposażenia dydaktycznego pracowni specjalistycznych

Postanowiliśmy stworzyć naszym uczniom warunki do nabycia wiedzy i umiejętności potrzebnych do aktywnego poszukiwania pracy; jak również wyjść z ofertą dla uczniów z obszarów wiejskich zajęć wyrównujących ich szanse dydaktyczne.

W Zespole Szkół nr 3 w Dzierżoniowie 76% uczniów dojeżdża do szkoły z terenów wiejskich i podmiejskich, 40% uczniów zagrożonych jest uzależnieniami i patologią społeczną w związku z tym widzimy konieczność wdrożenia programu mającego na celu zintensyfikowanie działań szkoły polegających na zwiększeniu kompetencji młodzieży oraz stworzenia możliwości dostępu do szerszej i atrakcyjniejszej oferty edukacyjnej. Chcąc zahamować proces destrukcyjny młodzieży oraz wyrównać szanse edukacyjne konieczne jest objęcie młodzieży opieką psychologiczno-pedagogiczną, doradztwem zawodowy, jak i ofertą dodatkowych zajęć pozalekcyjnych wspomagających ich rozwój w sferze intelektualnej, emocjonalnej i fizycznej.

Oczekiwania wobec projektu:

Uczestnictwo w projekcie podniesie poziom kompetencji kluczowych uczniów Zespołu Szkół nr 3 w Dzierżoniowie. Umożliwi im to aktywne uczestnictwo na rynku pracy oraz zaistnienie w społeczeństwie informacyjnym.

Duży procent uczniów naszej szkoły to uczniowie z terenów wiejskich, którzy mają problemy z organizacją swojej nauki. Uczestnictwo w projekcie przez udział w zajęciach prowadzonych nowoczesnymi metodami (z efektywnymi i innowacyjnymi formami rozwijania kompetencji) umożliwi im kształtowanie umiejętności uczenia się i przetwarzania wiedzy.

Nauczyciele osiągną korzyści w formie korzystania z wsparcia metodycznego umożliwiającego realizowanie programów autorskich.

Zajęcia będą szansą uzupełnienia wiedzy, zdobycia niezbędnych i kluczowych umiejętności oraz kształtowania pozytywnych postaw młodzieży w nowoczesnej szkole.

4 KOMPETENCJE KLUCZOWE I ZAWODOWE

4.1 Kompetencje kluczowe a kompetencje zawodowe

Szkoła realizuje zadania kształcenia zawodowego

- w własnych warsztatach szkolnych;
- w Powiatowym Centrum Kształcenia Zawodowego w Bielawie;
- poprzez współpracę z pracodawcami.

Współpracę z pracodawcami uznano za istotny wymiar elastycznego dostosowania kształcenia do rynku pracy, jednak nauczyciele zauważają malejące zainteresowanie pracodawców stałą i systematyczną współpracą ze szkołą. Istnieje grupa pracodawców, którzy niezmiennie oferują miejsca praktyk, jednak w mniejszym stopniu udaje się pozyskać nowe oferty praktyk.

- Z jednej strony związane jest to z brakiem finansowych bodźców, które mogłyby zachęcić pracodawców do kształcenia uczniów.
- Z drugiej strony firmy, szczególnie zlokalizowane w Wałbrzyskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej, opracowują własne programy kształcenia pracowników i korzystają z zagranicznych ośrodków szkoleniowych.

W przypadku niektórych pracodawców opór przed współpracą łączy się z niskim poziomem przygotowania do kształcenia zawodowego i pracy edukacyjnej z uczniami. Pracodawcy ci zatrudniają uczniów, by realizować swoje plany produkcyjne, jednak nie mają kompetencji i cierpliwości, by wspierać ich w nauce systematyczności i w nabywaniu umiejętności, szczególnie gdy uczniowie – co łączy się ze specyfiką okresu dorastania i uwarunkowaniami środowiskowymi – sprawiają problemy wychowawcze, wykazują niską motywację lub popełniają błędy. W tej sytuacji pracodawcy nie powierzają praktykantom odpowiedzialnych zadań.

Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy została określona jako słaba.

Elementem łączącym pracę szkoły z procesem wejścia na rynek pracy, oprócz kształcenia praktycznego, jest doradztwo zawodowe, realizowane w szkole:

- w formie zajęć klasowych (informacyjnych),
- wycieczki do zakładów pracy (to działanie nauczyciele określają jako mało skuteczne, jednak łatwe do przeprowadzenia);
- poprzez udział w targach pracy (w Dzierżonowie, we Wrocławiu);
- poprzez udział pracodawców w zajęciach z przedsiębiorczości;
- przez doradztwo indywidualne.

Nauczyciele podkreślają relatywnie wysoką zdawalność egzaminów zawodowych. Egzamin zawodowy łączy się ze znacznie wyższymi kryteriami zdawalności: zaliczenie egzaminu zawodowego wymaga uzyskania 75% punktów, podczas gdy zaliczenie egzaminu maturalnego uwarunkowane jest uzyskaniem 30% punktów). Uczniowie bardzo poważnie i z dużym zaangażowaniem traktują egzamin zawodowy, świadomi są jego znaczenia. Uczniowie ci stają się absolwentami, którzy znajdują stosunkowo szybko zatrudnienie w lokalnych firmach lub podejmują własną działalność gospodarczą.

Tabela 7.: Wskaźniki zdawalności egzaminów zawodowych

Wyniki egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe				
Lp.	Zawód	Rok szkolny 2008/2009		
		Liczba absolwentów	Liczba osób, które przystąpiły do egzaminu zawodowego	Liczba osób, które zdały egzamin zawodowy
1.	Technik ekonomista	25	23	23
2.	Technik handlowiec	17	16	10
3.	Technik agrobiznesu	23	23	15

4.2 Możliwości zatrudnienia i funkcjonowanie absolwentów na lokalnym oraz regionalnym rynku pracy

Nauczyciele w realizacji programu „Szkoła Kluczowych Kompetencji” postrzegają szansę wyrównania szans edukacyjnych i zawodowych uczniów szkół zawodowych poprzez zwiększenie motywacji do uzyskania kwalifikacji zawodowych, nabycie umiejętności zastosowania technologii informacyjnych i praktycznych umiejętności zawodowych. Nauczyciele wskazują na bierność i brak motywacji do działania jako główne bariery utrudniające uczniom wejście na rynek pracy. Nie bez znaczenia pozostają więc oczekiwania związane z kształtowaniem postawy samodzielności, podejmowania inicjatywy oraz zaangażowanie w rozwój edukacyjny i zawodowy uczniów.

Tabela 8.: Informacje o edukacyjnych i zawodowych losach absolwentów

Status absolwentów	
Liczba uczniów kończących szkołę	66
Liczba maturzystów	56
Losy absolwentów	
Liczba osób kontynuujących naukę	41
Liczba absolwentów, którzy podjęli pracę:	
– zgodnie z kwalifikacjami	15
– niezgodnie z kwalifikacjami	5
– w kraju	18
– poza Polską	2
– nie podjęli pracy	5

4.3 Współpraca szkoły z pracodawcami

Formy współpracy szkoły z pracodawcami:

- Praktyczna nauka zawodu prowadzona w formie zajęć praktycznych;
- Praktyka zawodowa.

Do kluczowych pracodawców, którzy systematycznie przyjmują praktykantów z Zespołu Szkół nr 3, można zaliczyć następujące firmy:

- Szkoła drzew i krzewów ozdobnych;
- Gospodarstwo Ogrodnicze. Szkoła drzew i krzewów ozdobnych;
- „Polski Ogród”;
- Wielobranżowy Sklep Ogrodniczy;
- Urząd Gminy Dzierżoniów;
- Urząd Miasta w Dzierżoniowie;
- Zakład Usług Komunalnych.

5 KOMPETENCJE KLUCZOWE W PROCESIE DYDAKTYCZNYM

5.1 Znajomość zagadnienia kompetencji kluczowych przez kadre pedagogiczną

W Zespole Szkół nr 3 do realizacji projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji” przystąpiło czterech nauczycieli.

Nauczyciele wskazują na konkretne potrzeby kształtowania kompetencji kluczowych w odniesieniu do uczniów, z którymi pracują w swojej szkole:

- Budowanie motywacji do nauki (uznane za najważniejsze!);
- Zwiększenie zaangażowania i świadomy wybór dalszego kształcenie;
- Rozwijanie u uczniów umiejętności samokształcenia;
- Uświadomienie sobie celów uczenia się;
- Poznanie własnej osobowości (słanych, mocnych stron, uzdolnień);
- Planowanie wykonania zadania i zarządzanie czasem;
- Poznanie technik uczenia się i zapamiętywania;
- Umiejętność prezentowania wyników swej pracy i poddanie ich ocenie;
- Kształtowanie umiejętności komunikacyjnych (autoprezentacja, asertywność, rozwiązywanie konfliktów);
- Umiejętność współpracy w różnych zespołach, podejmowanie ról;
- Umiejętność współpracy w internecie;
- Aktywne poszukiwanie pracy (rozmowa kwalifikacyjna, CV, list motywacyjny);
- Rozumienie procesów rynkowych i wymagań rynku pracy;
- Umiejętność wykorzystania wiedzy do tworzenia, prezentowania i rozumienia podanych informacji;
- Umiejętność interpretacji i zrozumienia treści zapisanych językiem specyficznym dla wybranej dziedziny wiedzy;
- Zauważenie korelacji pomiędzy przedmiotami (fizyka, chemia, matematyka);
- Wykorzystanie matematyki na przedmiotach zawodowych (np. elementów statystyki);
- Sprawne posługiwanie się terminologią ekonomiczną;
- Praktyczne przygotowanie się do egzaminu zawodowego;
- Opracowywanie biznesplanu;
- Poznanie funkcjonowania instytucji państwowych i rynkowych;
- Umiejętność wyszukiwania i korzystania z usług oferowanych w internecie;
- Poznanie praw konsumenckich;
- Umiejętność zastosowania nowoczesnego oprogramowania w firmach (Płatnik, InsRT GT);
- Przełamanie bariery językowej;
- Nabycie umiejętności swobodnego posługiwania się językiem angielskim w sytuacjach codziennych i pracy zawodowej (również w korespondencji);
- Zdobywanie wiedzy o kulturze i zwyczajach krajów anglojęzycznych.

5.2 Doświadczenia w kształtowaniu kompetencji kluczowych w procesie dydaktycznym

Nauczyciele zwracają uwagę na niedostatek absolwentów techników na rynku pracy, co zwiększa atrakcyjność wykształcenia średniego technicznego, pod warunkiem że będzie ono solidne i zorientowane na potrzeby rynku pracy. Uczniów nie trzeba specjalnie zachęcać do kształcenia technicznego – młodzież jest coraz bardziej świadoma potrzeb rynku pracy i chętnie angażuje się w zajęcia prowadzone metodami aktywnymi. Spontanicznie interesuje się aktualnościami z zakresu kultury pracy i strategii rozwoju biznesu. Młodzież z dużą biegłością posługuje się technologiami informacyjnymi i chętnie korzysta z zajęć pogłębiających kompetencje informatyczne oraz pokazujących możliwości zastosowania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w przyszłej pracy zawodowej.

Technikum, które daje zawód i maturę, stanowi dobre połączenie wykształcenia zawodowego i ogólnego. Wielu absolwentów techników kontynuuje naukę na uczelniach wyższych, również technicznych.

Z drugiej strony nauczyciele zauważają niedostateczne zainteresowanie kształceniem zawodowym. Tendencja ta jest tym bardziej niepokojąca, gdyż na rynku pracy systematycznie wzrasta zapotrzebowanie na pracowników po zasadniczej szkole zawodowej, z konkretnymi, również manualnymi, umiejętnościami zawodowymi.

Szkoły zawodowe wybierają – zgodnie ze spostrzeżeniami nauczycieli – uczniowie słabi, którzy zaliczają obniżony próg zdawalności egzaminu gimnazjalnego, jednak nie myślą o dalszym kształceniu. Brak motywacji do dalszej edukacji, przy braku konkretnych wyobrażeń i oczekiwań związanych z przyszłą pracą zawodową, skutkuje niską frekwencją, brakiem systematycznej pracy oraz niepodejmowaniem wyzwań (zadowolenie się minimalizmem). Bierna postawa uczniów i brak motywacji są najczęściej wymienianymi barierami w rozwoju uczniów.

Zainteresowanie kształceniem zawodowym, również w technikum, osłabia dodatkowo znaczna liczba szkół ogólnokształcących, które przyjmują chętnie uczniów, również słabszych w zakresie kompetencji językowych i matematyczno-przyrodniczych, jednak niemających konkretnych oczekiwań edukacyjnych. Uczniowie ci mogliby z powodzeniem pozyskać zasadnicze przygotowanie zawodowe, jednak z niego rezygnują na rzecz nierealistycznych i niesprecyzowanych aspiracji zdobycia „lepszego” wykształcenia.

W tym kontekście negatywnie zostaje ocenione przez nauczycieli bariery, które pomniejszają atrakcyjność i skuteczność kształcenia zawodowego w szkole:

- zbyt duży udział zajęć teoretycznych w stosunku do praktycznych;
- jeszcze – mimo wszystko – zbyt mały nakład środków na unowocześnianie bazy dydaktycznej;

- utrzymywanie licznych klas (mimo niżu demograficznego);
- konieczność pracy całą klasą na zajęciach przedmiotów zawodowych (podział na mniejsze grupy jest rzadko stosowany);
- zbyt mała liczba godzin dydaktycznych przeznaczonych na naukę języka obcego w praktyce uniemożliwia zawodowe profilowanie nauki języka obcego;
- uczniowie, mimo nauki języków obcych na niższych szczeblach edukacji, słabo znają języki obce i ich nauka w praktyce musi ponownie objąć podstawy;
- brak programowej korelacji pomiędzy przedmiotami;
- praktyczny brak finansowania zajęć wyrównawczych i wspierających zainteresowania (pozalekcyjnych).

Pośrednią informacją o poziomie opanowania kompetencji kluczowych mogą być oceny uczniów z przedmiotów odpowiadających zakresom poszczególnych kompetencji. Poniżej przedstawiono zestawienie średnich z ocen końcowych z zeszłego roku szkolnego dla uczniów klas trzecich techników z przedmiotów, w ramach których będą realizowane autorskie programy nauczania w ramach projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji”. Zauważmy, że najniższe oceny uczniowie uzyskali z matematyki, a najwyższe (choć nie tak wysokie) z informatyki/technologii informatycznych.

Średnie z ocen końcowych wybranych klas trzecich Technikum

Profil klasy:	j. polski	j. angielski	matematyka	informatyka	ekonomika
1 Technikum Ekonomiczne – 3a	3,0	3,59	3,04	4,82	3,56
2 Technikum Ekonomiczne – 3b	2,59	3,47	2,42	4,66	2,52
3 Technikum Handlowe – 3 TH	2,24	2,88	2,56	-	2,64
4 Technikum Agrobiznesu – 3 TA	2,04	2,77	1,88	3,77	3,04
5 Liceum Profilowane – 2 LP	2,48	2,76	2,48	4,92	2,48

Istotnym wymiarem doświadczenia dydaktycznego są umiejętności i nawyki uczenia się, wyniesione z poprzednich etapów edukacyjnych. W szkole podstawowej, a potem w gimnazjum uczniowie nie pozyskują – jak się zakłada – dokładniej tej wiedzy, która jest określona w programie nauczania, lecz powstają dysproporcje decydujące o tym, że braki szkolne i zniechęcenie do dalszej nauki rośnie i nawarstwia się. Wskaźnikiem, który pozwala nam ocenić efektywność kształcenia, istotną w nabywaniu kompetencji szkolnych, możemy określić jako edukacyjną wartość dodaną. Warto przyrzeć się efektywności kształcenia w szkołach, z których przychodzą

potencjalni uczniowie Zespołu Szkół nr 3, gdyż wskaźnik ten pozwala przewidzieć, z pewną oczywiście ostrożnością, z kompensacją jak rozległych braków możemy liczyć się w procesie dydaktycznym.

Edukacyjną wartość dodaną można zdefiniować jako przyrost wiedzy uczniów w wyniku danego procesu edukacyjnego. Metoda edukacyjnej wartości dodanej (EWD) pozwala w znacznym stopniu „oczyszczać” wynik egzaminacyjny z wpływu czynników indywidualnych i środowiskowych, na które szkoła nie ma skutecznego wpływu. Przyjmuje się, że wynik na egzaminie na niższym szczeblu jest ogólną miarą potencjału edukacyjnego. W następnym kroku używa się tej miary jako prognostyka wyniku na egzaminie kolejnego szczebla. Faktycznie uzyskany przez ucznia wynik odnosi się do wartości oczekiwanej i w ten sposób otrzymujemy oszacowanie wartości dodanej na danym szczeblu kształcenia. Średnia tak obliczonych wskaźników dla danej szkoły jest wskaźnikiem efektywności nauczania w zakresie sprawdzanym przez egzamin.

EWD pozwala wyodrębnić pięć typów gimnazjów:

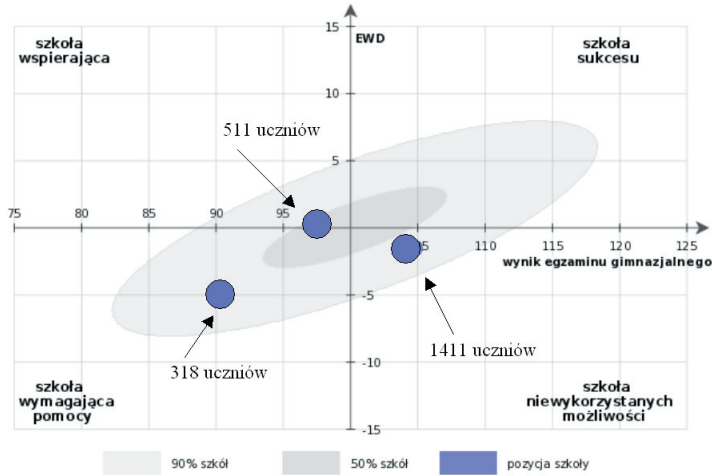
1. Szkoły neutralne. Gimnazja, w których notujemy zarówno średni w skali kraju poziom wyników egzaminacyjnych, jak i przeciętną efektywność;
2. Szkoły sukcesu. Gimnazja o wysokich wynikach egzaminacyjnych i wysokiej efektywności nauczania;
3. Szkoły wspierające. Gimnazja o niskich wynikach egzaminacyjnych, ale wysokiej efektywności;
4. Szkoły wymagające pomocy. Gimnazja o niskich wynikach egzaminacyjnych i niskiej efektywności nauczania;
5. Szkoły niewykorzystanych możliwości. Gimnazja o wysokich wynikach egzaminacyjnych oraz niskiej efektywności nauczania.

Centralna Komisja Egzaminacyjna przeprowadziła obliczenia EWD dla szkół z powiatu dzierżoniowskiego. Wskaźniki obliczono na podstawie wyników egzaminacyjnych z lat 2007–2009 dla szkół powiatu dzierżoniowskiego (wg liczby absolwentów)²¹. W badaniach uwzględniono następujące szkoły: Zespół Gimnazjów Nr 3 im. Stanisława Konarskiego w Dzierżoniowie (liczba wyników egzaminacyjnych uwzględniona w analizie: 730), Gimnazjum Nr 2 w Bielawie (387), Gimnazjum Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi w Dzierżoniowie (303), Gimnazjum Nr 1 w Bielawie (259), Zespół Szkół im. Ks. Jana Dzierżona w Pieszycach (252), Gimnazjum im. Piastów Śląskich w Łągowicach (252), Gimnazjum Gminne im. Księdza Jana Melca w Dzierżoniowie (168), Zespół Szkół w Niemczy (150).

²¹ Źródło: www.ewd.edu.pl/ewd.php.

W zestawieniu dla wszystkich gimnazjów otrzymano wyraźne trzy skupienia. Są one zbliżone w odniesieniu do wyników części humanistycznej i części matematyczno-przyrodniczej egzaminu.

Wskaźniki Edukacyjnej Wartości Dodanej dla gimnazjów z powiatu dzierżoniowskiego²²

W odniesieniu do większości uczniów doświadczenie edukacji gimnazjalnej jest zaprzepaszczeniem ich możliwości, tylko w odniesieniu do co czwartego ucznia (23%) szkoła w nieznacznym stopniu wspiera jego rozwój. 14% młodzieży uczącej się przechodzi przez szkołę, która wprost wymaga pomocy i niszczy jej kapitał kompetencji. Nie oznacza to, że nie spotkamy uczniów, którzy nie odniosą sukcesu lub też nie otrzymają wysokich ocen końcowych. Analiza wskaźnika wartości dodanej pozwala określić, że sukcesy szkolne są efektem tylko i wyłącznie osobistych zdolności i uwarunkowań środowiskowych, rozwijanych w przypadku analizowanych szkół nie dzięki, ale pomimo braku wsparcia ze strony gimnazjum. Sytuację poziomu nauczania, a zatem zbiorowego obniżania nie tylko wiedzy, ale również w konsekwencji deficytów kompetencji szkolnych, można uznać za alarmującą i wymagającą zdecydowanych działań na rzecz skonsolidowania i podniesienia jakości pracy szkolnictwa elementarnego w powiecie dzierżoniowskim.

²² Przygotowano na podstawie danych dla poszczególnych szkół (www.ewd.edu.pl).

5.3 Formy realizacji podstawy programowej

Nauczyciele w porozumieniu z dyrekcją szkoły wybrali przedmioty, w ramach których zamierzają przygotować programy wdrażania kompetencji kluczowych. Dotychczas nauka wskazanych przedmiotów realizowana była według programów przygotowanych przez wydawnictwa edukacyjne lub rekomendowanych przez ministerstwo:

Programy nauczania realizowane w bieżącym roku – lekcje przeznaczone na wdrażanie KK				
Kompetencje kluczowe	W ramach jakiego przedmiotu będą wdrażane kompetencje kluczowe?	Typ szkoły/profil klasy, w której będzie realizowany przedmiot:	Czy nauczyciel korzystał z autorskiego programu?	Nazwa i numer dopuszczenia programu nauczania:
Porozumiewanie się w językach obcych	Język angielski	Technikum Agrobiznesu	Nauczyciel korzystał z gotowego planu	DKOS-4015-118/02 Wydawnictwo Oxford
Kompetencje matematyczne i naukowo-techniczne	Matematyka	Technikum/ technik ekonomista lub technik architekt krajobrazu	Nauczyciel korzystał z gotowego planu	DOS –4015 – 41/02 Wydawnictwo WSIP
Kompetencje informatyczne	Pracownia ekonomiczna	Technikum Ekonomiczne	Nauczyciel korzystał z gotowego planu	341/02/ MEN/ 2008.05.20 Wydawnictwo WSIP
Przedsiębiorczość	Ekonomika	Technikum	Nauczyciel korzystał z gotowego planu	341/02/MEN/ 2008.05.20

Wybrany zespół stanowi tylko część grona pedagogicznego, realizującego w szkole zadania dydaktyczne.

Dane przekazane przez dyrektora Zespołu Szkół				
Przedmioty nauczane w ramach programu nauczania		Liczba nauczycieli	Wyposażenie w środki dydaktyczne	Potrzeby ewentualnego doposażenia
Informatyka; Technologie informacyjno-komunikacyjne	tak	3	komputery, oprogramowanie	projektor
Matematyka	tak	3	plansze	projektor
Fizyka	tak	1	tablice dydaktyczne	projektor
Chemia	tak	2	tablice dydaktyczne	projektor, drukarka, komputer
Geografia	tak	1	tablice dydaktyczne, mapy	projektor

Biologia	tak	2	tablice dydaktyczne	projektor
Przedsiębiorczość	tak	3	tablice dydaktyczne	projektor
Język angielski	tak	3	tablice dydaktyczne	projektor, tablice interaktywne
Język niemiecki	tak	2	tablice dydaktyczne	projektor, tablice interaktywne
Język rosyjski	nie			
Zajęcia pozalekcyjne: zajęcia pozalekcyjne zgodnie z art. 42 Karty Nauczyciela	nie	43	tablice dydaktyczne	

5.4 Doświadczenia szkoły w projektach współfinansowanych przez Unię Europejską

We wniosku aplikacyjnym dyrektor szkoły określiła zakres doświadczeń szkoły w zakresie uczestnictwa i samodzielnego aplikowania o środki unijne na rzecz projektów edukacyjnych. Nie są to rozległe doświadczenia, dlatego też jednym z elementów wsparcia szkoły może być przekazanie nauczycielom wiedzy i umiejętności z zakresu projektowania edukacyjnego i zarządzania projektami.

Szkola uczestniczyła w następujących projektach współfinansowanych ze środków UE:

- Projekt „Poszukiwanie alternatywnych źródeł energii” – Sokrates Comenius
- Projekt „Orientacja w zmieniającym się świecie” – Sokrates Comenius

Szkola sama aplikowała o środki UE w ramach priorytetu IX:

- Projekt „Inspirujemy młodzież do działania” – EFS Kapitał Ludzki, Narodowa Strategia Spójności,
- Projekt „Modernizacja kształcenia zawodowego na Dolnym Śląsku” – EFS Kapitał Ludzki, Narodowa Strategia Spójności

6 PODSUMOWANIE

6.1 Wnioski

Bezrobocie w powiecie dzierzoniowskim stanowi kluczowy problem dla młodzieży kończącej szkołę, dlatego też wyposażenie jej w kompetencje kluczowe i zawodowe, dostosowane do rynku pracy, można uznać za priorytetowe zadanie szkoły:

- Bezrobociem szczególnie zagrożeni są pracownicy zatrudniani przy prostych pracach, bez wyuczonego specjalistycznego zawodu (w tym również robotnicy przemysłowi), niewykazujący własnej aktywności. Wyrównywanie szans

poprzez rzetelną oraz efektywną edukację kompetencji kluczowych i zawodowych zwiększa perspektywy absolwentów.

- Znaczna różnica pomiędzy poziomem bezrobocia w powiecie dzierżoniowskim i w powiecie wrocławskim może być impulsem do lokalnej migracji zarobkowej (niekoniecznie migracji rodzinnej), jednak podjęcie pracy poza miejscem zamieszkania wymaga od absolwentów elastyczności i mobilności.
- Sytuacja ta uniemożliwi utrzymanie masowego modelu kształcenia zawodowego, z licznymi klasami oraz szeroko zdefiniowanym profilem zawodowym. Szkoły ponadgimnazjalne muszą z wyprzedzeniem wypracować model kształcenia zawodowego zindywidualizowanego, obejmującego szeroki zakres zawodów.
- Zadanie indywidualizacji i praktycznej reorientacji kształcenia jest pilne, gdyż w perspektywie najbliższych 10 lat liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych będzie systematycznie malała.
- Wysoki próg wymagań związany z egzaminami zawodowymi wymaga skoncentrowania działań na przygotowaniu uczniów do teoretycznego i praktycznego egzaminu zawodowego.

W zadaniu podnoszenia jakości kształcenia zawodowego pomocna może okazać się współpraca z pracodawcami i instruktorami zawodu w miejscu pracy, którzy przyjmą znaczną część kształcenia praktycznego. Dla Zespołu Szkół nr 3 współpraca z pracodawcami, również w ramach WSSE, może stanowić potencjał:

- kształcenia zawodowego zorientowanego na lokalny i regionalny rynek pracy;
- kształcenia specjalistycznego i zawodowego dla pracowników WSSE;
- wymiany doświadczeń i kadry z macierzystymi ośrodkami kształcenia firm zagranicznych inwestujących w WSSE;
- programów praktyk i staży dla uczniów.

Doświadczenie pokazuje jednak, że w przypadku niektórych pracodawców opór przed współpracą ze szkołą łączy się z niskim poziomem przygotowania do kształcenia zawodowego i pracy edukacyjnej z uczniami. Pracodawcy ci zatrudniają uczniów, by realizować swoje plany produkcyjne, jednak nie mają kompetencji i cierpliwości, by wspierać ich w nauce systematyczności i w nabywaniu umiejętności, szczególnie gdy uczniowie wykazują niską motywację lub popełniają błędy. Nie wystarczy, jeśli pracodawcy działają intuicyjnie. Szkoła może – a jest to zupełnie nowy obszar pracy szkolnictwa zawodowego – zaoferować dla pracodawców szkolenia i wsparcie dydaktyczne w zakresie praktycznej edukacji zawodowej.

Nauczyciele wskazują na kluczowy problem – małe zaangażowanie uczniów w edukację szkolną i dodatkową działalność (oczywiście z wyjątkami). Szkoła musi jednak przyjąć zadania związane z wsparciem rozwoju aktywności i motywacji uczniów. Realizację tego zadania może ułatwić:

- Znaczna liczba godzin lekcyjnych oraz znaczny odsetek uczniów dojeżdżający nie sprzyja realizacji zajęć dodatkowych, jednak aktywizację i wdrażanie kompetencji kluczowych można włączać w regularne działania edukacyjne.
- Systematyczna zmiana proporcji pomiędzy zbyt dużym udziałem zajęć teoretycznych na korzyść zajęć praktycznych.
- Wprowadzanie mniej licznych klas lub podział na mniejsze grupy, tak by malała konieczność pracy całą liczną klasą na zajęciach przedmiotów zawodowych, a nauczyciele mieli więcej możliwości pracy indywidualnej z uczniami wymagającymi wsparcia.
- Na zajęcia pozalekcyjne i edukację zawodową trzeba przeznaczyć środki, które umożliwią prowadzenie zajęć na wysokim poziomie (np. możliwości zakupu specjalistycznego sprzętu).
- Incydentalne kontakty z pracodawcami (wycieczki, spotkania) nie przekładają się na długotrwałą działalność uczniów, dlatego należy zastąpić je regularnymi i kontynuowanymi formami współpracy (np. poprzez wspólną realizację projektów edukacyjnych i zawodowych).
- Podnoszenie motywacji uczniów do przyjęcia odpowiedzialności za własny rozwój jest możliwe poprzez pokazywanie związku pomiędzy rozwijaniem własnych zainteresowań i uzdolnień a wymiernymi korzyściami ich wykorzystania na rynku pracy.

Możemy wskazać na kilka konkretnych potrzeb kształtowania kompetencji kluczowych w odniesieniu do uczniów, z którymi pracują nauczyciele w Zespole Szkół nr 3:

- **MOTYWACJA DO KSZTAŁCENIA:** zwiększenie zaangażowania i świadomy wybór dalszego kształcenia, rozwijanie u uczniów umiejętności samokształcenia, uświadomienie sobie celów uczenia się.
- **UMIEJĘTNOŚCI SAMOKSZTAŁCENIA:** planowanie wykonania zadania i zarządzanie czasem, poznanie technik uczenia się i zapamiętywania, umiejętność prezentowania wyników swej pracy i poddanie ich ocenie.
- **UMIEJĘTNOŚCI KOMUNIKACYJNE:** Kształtowanie umiejętności komunikacyjnych (autoprezentacja, asertywność, rozwiązywanie konfliktów), umiejętności współpracy w różnych zespołach, podejmowanie ról, również umiejętność współpracy w internecie.

- **AKTYWNA POSTAWA:** Aktywne poszukiwanie pracy (rozmowa kwalifikacyjna, CV, list motywacyjny), rozumienie procesów rynkowych i wymagań rynku pracy, opracowywanie biznesplanu, poznanie funkcjonowania instytucji państwowych i rynkowych.
- **INTERDYSCYPLINARNOŚĆ I PRAGMATYZM:** zauważenie korelacji pomiędzy przedmiotami (fizyka, chemia, matematyka), wykorzystanie matematyki na przedmiotach zawodowych (np. elementów statystyki).
- **UMIEJĘTNOŚCI TI:** umiejętność wyszukiwania i korzystania z usług oferowanych w internecie oraz umiejętność zastosowania nowoczesnego oprogramowania.
- **UMIEJĘTNOŚCI JĘZYKOWE:** Przełamanie bariery językowej oraz nabycie umiejętności swobodnego posługiwania się językiem angielskim w sytuacjach codziennych i pracy zawodowej (również w korespondencji).

Nauczyciele uczestniczący w projekcie „Szkoła Kluczowych Kompetencji” nie tworzyli dotychczas autorskich programów nauczania. Dlatego też sformułowali konkretne oczekiwania wobec warsztatów realizowanych w ramach projektu:

- Zapoznanie ze strategiami i metodami konstruowania programów;
 - Etapy, krok po kroku, pisania programu;
 - Prezentacja przykładowych programów;
 - Łączenie wiedzy i praktycznych warsztatów;
 - Wykorzystanie podręczników w autorskich programach
 - Pomoce techniczne w tworzeniu programu;
 - Opracowywanie kryteriów oceniania, sprawdzania efektów;
 - Łączenie kompetencji kluczowych z podstawą programową i umiejętnościami zawodowymi;
 - Planowanie budżetu i wsparcia finansowego w realizacji programu;
 - Wymiana doświadczeń z innymi nauczycielami i doradcami metodycznymi;
 - Wykorzystanie platformy internetowej;
- Przedyskutowanie własnych doświadczeń, pomysłów i wątpliwości.